

NORDEN NU

3 – Juni 2019

Verdens største
konsulentfirma:
**Vi trækker
Norden ned
over os**

Jonatan Spang:
**Demokratisk
pligt at gøre
grin med
magthaverne**

Niels Skousen:
**Norden er en
tankegang**

101-årigt medlem:
**Samarbejde
frem for
slagsmål**

Norden i medvind

2019 er ikke bare Foreningen NORDENs store jubilæumsår, men også året, hvor regionen Norden oplever begyndelsen til noget, der tyder på en revitalisering af nordisk samarbejde. Statsminister Lars Løkke Rasmussen proklamerede det da også i et interview i vores jubilæumsmagasin: 'Tillykke med jeres første 100 år! Med den vind, Norden igen er ved at få i sejlene, vil der også være brug for jer om 100 år!'

På denne begyndende bølge af fornyet interesse har Foreningen NORDEN og vores 87 afdelinger tilrettelagt omkring 500 arrangementer i årets løb. Imponerende! Alene i årets første fire måneder var foreningen omtalt i medierne over 1000 gange.

Afdelingernes energi og opfindsomhed har med al tydelighed vist, at der er masser af liv i den 100-årige, hvilket Einar Már Guðmundsson da også understregede i den prolog, han skrev til os – og som Sofie

Gråbøl læste op på repræsentantskabsmødet i Rødovre: 'Det er ikke hver dag, at man møder aldrende fødselsdagsbørn, som ifølge sagens natur har set meget og rejst vidt omkring, men ikke desto mindre har livet foran sig.'

Det tør siges. Alene i årets første tre måneder fik vi brutto næsten 600 nye medlemmer.

Allerede nu ved årets midte vil jeg på foreningens vegne glæde mig over den manifestation 100-året har været allerede. Måske ikke i form af ekstreme udsagn og spektakulære demonstrationer, men gennem kulturelle og kulturpolitiske kæmpeoplevelser og kraftpræstationer i talrige fællesskaber omkring den bærende idé: at nordisk samarbejde er af det gode for den enkelte og for samfundet.

Mogens Jensen,
landsformand

Mogens Jensen.

Foto: Jakob Carlsen.

Foreningen NORDEN

Vandkunsten 12,
1467 København K.
Telefon: 35 42 63 25,
mail: landskontoret@foreningen-Norden.dk,
www.foreningen-norden.dk

Landsformand: Mogens Jensen, MF (S)
Generalsekretær: Peter Jon Larsen

Protektor:
Hendes Majestæt
Dronning Margrethe II

NORDEN NU – foreningens magasin

Redaktion: Esben Ørberg,
ansvarshavende redaktør,
Telefon: 27 25 80 40,
redaktion@foreningen-norden.dk.

Grafisk tilrettelæggelse:
Pia Alø Visser, Rosendahls.

Annoncesalg:
Rosendahl Mediaservice,
Niels Hass, nh@rosendahls.dk,
Telefon: 76 10 11 56.

NORDEN NU udkommer i januar, april,
juni og oktober.

ISSN: 0901-4950.

Tryk: Rosendahls.

Næste nummer udkommer
8. oktober 2019.

Forside: Plakat udført af Per Arnoldi
i anledning af Foreningen NORDENs
100 års jubilæum.

Topchef og verdensborger:

Nu trækker vi Norden ind over os

Deloitte og tænketanken Kraka samarbejder om Small Great Nation, som samler og analyserer data om Danmark. På sigt har ophavsmanden, Anders Dons, en ambition om at udvide *con amore*-projektet til at omfatte hele Norden, ligesom han allerede har sat sig i spidsen for integration af Deloitte-afdelingerne i de nordiske lande.

Man forbinder ikke umiddelbart revisions- og konsulenthuset Deloitte med samfundsanalyser og forskningsrapporter. Men verdens største konsulentvirksomhed med 285.000 medarbejdere bruger en del af sit overskud til projekter, som tjener samfundet. I Danmark hedder projektet Small Great Nation og vil, med afsæt i Krakas forskningsbaserede analyser og Deloittes globale indsigt og erfaring på tværs af industrier, undersøge, hvordan Danmarks fremtidige vækst, velfærd og sammenhængskraft kan sikres.

Manden bag hedder Anders Dons, øverste chef for Deloittes 2700 danske medarbejdere og desuden chef for Deloitte i Norden. Dons har boet og arbejdet i Singapore og Litauen

- Danskerne er meget optimistiske. Vi tror meget på fremtiden og har måske lidt større armbevægelser – på godt og ondt – end de andre nordiske folk, siger Anders Dons.

Foto: Deloitte.

for Deloitte, hvis globale bestyrelse han har sæde i. Og så ser han muligheder i Norden. Så meget, at han ikke blot har lagt de nordiske lande sammen under sin egen overordnede ledelse, men på sigt også vil udvide Small Great Nation til at blive et nordisk projekt.

Store forretningsmæssige fordele

- Jeg troede, at jeg kendte Norden. Men ét er at være turist, noget andet er at trække forretning hen over landegrænserne. Det var, hvad vi gjorde for snart tre år siden, fordi vi var blevet bevidste om, at mange befolkningsmæssige karakteristika i de nordiske lande er stort set ens. Det gælder tillid, ønsket om lighed og måden at bygge relationer på. Vores styrkepositioner ligner hinanden og derfor har det også vist sig, at der er forretningsmæssige fordele i et tæt samarbejde. Når samarbejdsfordelene er så åbenbare skyldes det blandt andet stærke offentlige sektorer og stærke institutioner i det hele taget.

Hvor er det så, at vi ikke ligner hinanden?

- Danskerne er meget optimistiske. Vi tror meget på fremtiden og har måske lidt større armbevægelser – på godt og ondt – end de andre nordiske folk. Vi er hurtige i starten og hurtige til at handle. Afstanden fra ide til eksekvering er kort. Svenskerne har brug for længere indflyvning til problemstillingerne. De vil have tegnet en sikker vej og en fast struktur først, og de vil have vished for, at alle er med, hvorefter der eksekveres kraftigt. Her kan danskerne godt have en svaghed, fordi vi ofte fejlagtigt tror, at alle er med.

- Nordmændene er vel midt imellem os og svenskerne – og frem for alt vil de gerne være sig selv. Finnerne får man ikke meget ud af, hvis man ikke tier stille. De afbryder ikke. Derfor nytter det ikke at tale for meget, for så kommer finnerne ikke med og de har meget at byde på. Islændingerne derimod minder nok meget om danskerne.

Stor kraft mod målet – langt om længe

- Når vi så – efter gensidig tilpasning – går samlet mod målet, sker det med stor kraft, lyder det fra Anders Dons, som bruger et gammelt afrikansk mundheld til at forklare, hvad der skal til for at skabe den ønskede effekt.

- Løber du hurtigt, løber du alene. Går du, går du sammen med andre. Det er vores erfaring, at det er givet godt ud at bruge lidt ekstra tid på at vælge få fokuserede indsatsområder, simpelthen fordi fordelene viser sig efterfølgende i form af en enorm saft og kraft ved at samle sig på tværs af de nordiske landegrænser, siger Anders Dons, som især glæder sig over én erkendelse.

- Jeg er virkelig positivt overrasket over, at vi har så meget at lære af hinanden i Norden. Vi kan bruge de andres viden og erfaringer på utallige områder både personligt og forretningsmæssigt.

Da Anders Dons for alvor fik kendskab til de nordiske folketræk i forbindelse med Deloitte's nordiske integration, fik han sig en anden overraskelse.

- Der viste sig jo meget store forskelle – også inden for de enkelte

landes regioner. Når vi taler om frihedsgrader og diversitet i samfundet, er Danmark eksempelvis bagefter. Vi bruger humor og seriøsitet i en blanding, som svenskerne slet ikke benytter, og da slet ikke når det handler om kønsfordeling og diversitet. Det kan nok være, at vi i de nordiske lande deler en frygt for de fremmede, men frygten er bestemt størst i Danmark. Det er særdeles uheldigt, fordi vi er så afhængige af fremmed arbejdskraft.

Vi er dårlige til integration

- Norge, Sverige og Finland har været mere åbne, men ingen af os har fundet nogen god model til at integrere. Det er jo egentlig noget af et paradoks, når vi nu er så gode til at skabe lighed og have tillid til hinanden.

Har du noget bud på, hvorfor integrationen har fejlet?

- Når det handler om arbejdsmarkedspolitik, tror jeg ikke, at vi har været i stand til at skelne mellem flygtninge og indvandrere. Vores tillids- og lighedsbaserede kulturer i Norden har heller ikke stillet krav og haft forventninger om uddannelse og sprog til indvandrerne – på en positiv måde. Derfor har alle de nordiske lande problemer med integration, selvom vi generelt er gode til at hjælpe hinanden.

Mere viden om
Small Great Nation:
sgnation.dk

Jonatan Spang mener, at det er hans demokratiske pligt at gøre grin med magthaverne, meningsdannere og andre i samme lag. Foto: Thomas Nielsen.

Humor gør os klogere på os selv - og hinanden

Humor sætter tingene i perspektiv, nogle gange endog i et nyt lys, og sikrer, at vi ikke tager os selv for alvorligt. Men humor er også et grænseland, hvor der ikke er langt til mobning og racisme. I to artikler ser vi på, hvordan vi nordiske opfatter humor.

Svensk ramaskrig ramte Spang

Den danske komiker Jonatan Spang gjorde grin med svensk berøringsangst – og fik kærligheden at føle. Fra flere sider. Her fortæller han selv historien om en svensker-krig, der siger en hel del om forskellen mellem de to broderfolk.

- Det hele startede med at vi på holdet bag 'Tæt på Sandheden' (satireprogram på DR2, red.) læser om en svensk politimand, som ærgrer sig over, at den politiske korrekthed er blevet så korrekt, at man end ikke

kan nævne hudfarven på efterlyste kriminelle eller kalde dem 'gernings-MANDEN'. Det får os til at grine, fordi der ligesom går hul på logikken, når man blot må efterlyse et 'menneske'. Vi syntes, at der tegner

sig en svensk berøringsangst, som siger en del af forskellen mellem dansk og svensk kultur, fortæller Jonatan Spang, standupkomiker og skuespiller.

- Vi lavede derfor tre små videofilm, som ligner afsnit fra tv-serien Broen, hvor kulturerne jo virkelig støder sammen i form af de to politibetjente fra hhv. Malmö og København. Efter første afsnit forsøgte vi at få nogle af de største svenske medier til at se videoen og tage dens emne op. Men ingen bed på. Langt om længe tog et lille internetbaseret medie sagen op – og så eksploderede det! Videoen blev set én million gange og debatterne glødede. Især da den svenske højrefløj opdagede videoen og påstår, at jeg er deres mand. Ja, internetforummet '4chan' finder faktisk 'beviser' på, at jeg fremmer deres ekstremisme. De gik på hugst i videoen og tog de sætninger ud, som passede i deres kram, satte engelske undertekster på og publicerede forvanskningen på YouTube. Og så gik det hele amok.

Det er vel ikke særlig sjovt at blive taget til indtægt for racisme?

- Jamen, jeg havde jo ikke gjort noget, som jeg ikke kunne stå inde for. En journalist fra DR P1 ville have mig til at tage afstand fra vores egen video og sige undskyld. Men nej. Højrefløjens manipulation kunne jeg jo ikke gøre noget ved. Det minder om et spørgsmål jeg ofte får; om jeg er træt af at være kendt. Jamen, det er sådan det er, så nej, det er et vilkår.

Du drager vel også selv fordel af tumulterne?

Jonatan Spang

Jonatan Spang, 41, debuterede som stand-up komiker i 1998 og året efter vandt han DM i stand-up og blev optaget på Skuespillerskolen ved Aarhus Teater med afgang i 2003. Jonatan Spang er Danmarks eneste skuespilleruddannede stand-upper. Han modtog i 2005 Reumerts Talentpris. Fra august i år tager han pause fra tv-programmet 'Tæt på Sandheden' og tager for første gang i fire år på turné under titlen 'Typisk Jonatan Spang'. Turnéen har premiere d. 22. august i København og slutter d. 13. december i Odense, hvor Spang vil have optrådt hele 65 gange. Store dele af turnéen var udsolgt, allerede da disse linjer blev skrevet midt i maj – og mindst 10 ekstraforestillinger er i salg.

Overblik her:
jonatanspang.dk

- Ja, vi hentede naturligvis det svenske oprør ind i vores program 'Tæt på Sandheden', især efter at jeg optrådte i svensk TV4 og drillede svenskerne med at de trængte til noget humoristisk Marshallhjælp.

Hvad viser hele denne debat om forskellen mellem dansk og svensk humor?

- Hvis vi taler om humor, kan svenskerne godt grine af sig selv, hvis humoren kommer ude fra, for

eksempel fra os danskere, mens det kniber mere, når det er deres egne, som ironiserer over den politiske korrekthed.

Hvordan er svenske komikere?

- Jan Gintberg og jeg rejste rundt i Sverige og vi oplevede virkelig meget tandløs komik. Ingen turde tale om noget med politisk indhold. Det er konsekvensen af den politiske korrekthed. Naturligvis gælder det ikke for alle komikere, men i hvert fald de fleste af dem, vi mødte.

Har dansk humor flyttet sig?

- Ja, i 90'erne var den langt mere bøvet, mere grov, lige på og hårdt. I dag tiderne mere bonerte. I 90'erne var næsten alt ironi, men i dag tager vi det hele mere bogstaveligt. Jeg synes ikke, at vores spillerum er helt så stort som tidligere.

Hvilke almene forskelle har du observeret mellem de to folk?

- Vi danskere er prægede af geografien ved at være så tæt forbundne med Europa. Vi er et lille land, som er udsat for impulser fra både syd og nord. Svenskerne er mere sig selv. Landet er jo enormt i udstrækning, og længere nordpå, i vorkabæltet mod Finland og Rusland, er folk mere seriøse. Svenskerne har jo også en anden kulturarv med Strindberg og Bergman som toneangivende, hvorimod vi har Holberg, som stjal halvdelen fra Molière. Vi er det fjollede lilleputfolk. Og vi holder af at være sådan. Måske er vores størrelse med til at gøre, at vi tåler mere barsk humor end de fleste, siger Spang.

eø

Oplev Kjeragbolten og Preikestolen med Wolf Camper

Guidet telttur

Tur til Kjeragbolten og Preikestolen

Prisen inkluderer:

- Overfart tur/retur til Stavanger
- 1 personbil (max 1,95 m høj og 5 m lang)
- 2 nætter i 2/4-sengs indvendig standardkahyt
- Guidet tur med Wolf Camper til Preikestolen og Kjeragbolten

Afrejsedato: 12.09.19

4 personer rejser sammen

fra **890,-**

Prisen er per person, når 4 personer rejser i samme bil og bor i samme 4-sengs indvendig standardkahyt.

2 personer rejser sammen

fra **1690,-**

Prisen er per person, når 2 personer rejser i samme bil og bor i samme 2-sengs indvendig standardkahyt.

Bestil din rejse på
fjordline.com // +45 979 63 000

Gratis infomøde om turen onsdag d. 12.06.19 kl. 19.00
hos Wolf Camper. Tilmelding: info@wolfcamper.dk

fjordline.com

Stefan Kjerkegaard er lektor og afdelingsleder på Nordisk Sprog og Litteratur på Aarhus Universitet og forfatter til bogen 'Humor' i universitetets succesfulde serie 'Tænkepauser'.
Foto: Morten Faurby.

Nordisk humor – findes den?

Ja, mener Stefan Kjerkegaard, som senest talte om nordisk humor i grænselandet ved et arrangement hos Foreningen Norden i Sydslesvig. Vi bad ham dokumentere sin påstand.

Stefan Kjerkegaard indrømmer, at nordisk humor i høj grad bygger på stereotyper. 'Sådan er svenskerne', hører vi ofte uden nogen form for bevis.

Men Kjerkegaard, der er litterat og lektor på Aarhus Universitet, er

alligevel ikke bange for at tale om, hvordan især danskere og svenskere adskiller sig fra hinanden i forhold til humor. Stereotyper kan jo være et fint udgangspunkt for en diskussion af forholdet mellem os og vores naboer. Bare man gør det med et smil på læben.

- I Danmark er vi frimodige, på grænsen til det bevidstløse, i vores humor. Vi værner hårdt om ytringsfriheden, ja, vi kræver den håndhævet. Derfor slipper vi afsted med mere end svenskerne, når vi anvender humor. Eller vi bryder i hvert fald flere grænser. Svenskerne har eksempel-

vis ikke det samme forhold til ironi og jeg tror aldrig, at Muhammedkrisen kunne være opstået i Sverige. Men jeg er dog heller ikke så sikker på, at vi danskere altid har grund til at være stolte af vores grove satire og ironi. Det er forståeligt, hvis nogle svenskere synes, at vi er for grove.

- Jeg synes, at Muhammedkrisen udviste mangel på omtanke. Vi glemte hvilken verden, vi er en del af. Det var lidt kålhøgent og hensynsløst at fare sådan frem. Man bør holde igen med ublu fremfærd medmindre det er dødsens nødvendigt, især i en global verden, hvor vi aldrig kan vide, hvem der lytter og kigger med. Vi kommer let til at såre andre,

som ikke har en chance for at forstå vores forhold til humor og satire.

- Det er dejligt at vi ikke er så selv-højtidelige i Danmark, men vi kan ikke kræve at alle skal kunne klare, at vi griner af dem. Det er et af vores barske kendetegn, at vi forventer, at man både kan tage og give humor i alle afskygninger. Vores humor vil jo til tider i Sverige blive opfattet som mobning eller krænkende adfærd. Tag hudfarvediskussionerne, hvor svenskerne har pålagt sig selv censur, noget som mange foragter i Danmark.

- Nordmænd og danskere forstår måske hinanden bedre, når det

gælder humor. Nordmændene er muligvis mere forsigtige i en skandinavisk kontekst end os og så kan de jo altid give os skylden. Vi koloniserede dem jo!

- Danskerne ynder at spejle sig i englændernes humor. Det er derfor ikke så underligt, at vi fortsat er vilde med Monty Python. Vi er glade for den gakkede, ubeherskede engelske humor, som jo siges at have været med til at vinde 2. verdenskrig. Tyskerne havde simpelthen ikke nok humor, da det kom til stykket, siger Kjerkegaard, som du finder her: kjerkegaard.blogspot.com/

eø

Sammen skaber vi store rejseoplevelser

HVORFOR SKAL DU VÆLGE OURWORLD?

- ✓ Siden 2005 har vi haft den store fornøjelse at hjælpe gæster på rejser rundt i VERDEN
- ✓ Vi betragter det som et gedigent håndværk, at arrangere jeres grupperejse med fokus på kulturelle oplevelser med et "twist" af anderledes
- ✓ Vore årelange erfaringer gør, vi har dygtige samarbejdspartnere, vi VED, hvilke heste vi skal spille på
- ✓ Besøger gerne DIG, lægger landkortet på bordet og laver råskitsen sammen

OURWORLD

Tlf.: 97 42 50 40 | info@ourworld.dk | www.ourworld.dk

Repræsentantskabsmødet var stærkt præget af gæster, som hyltede Foreningen NORDEN. Fra venstre: landsformand Mogens Jensen, kunstner Per Arnoldi, borgmester i Rødovre, Erik Nielsen, komponist og musiker Bent Fabricius-Bjerre samt skuespiller Sofie Gråbøl. Foto: Jacob Carlsen.

ikke er kontroversielt, men har den brede folkelige legitimitet. Tænk sig, hvis andre internationale systemer pludselig blev udbygget med så væsentlige dagsordener hvilket ramaskrig, det ville give!

Formanden konstaterede, at der er brug for nordiske værdier på den globale scene.

- Værdierne er efterspurgt. Vi kan se det tydeligt i den amerikanske politiske debat, hvor ledende politikere igen og igen henviser til den nordiske velfærdsmodel. Vi ser det i Frankrig, hvor den franske præsident henviser til både vores velfærdsmodel og arbejdsmarkedsmodel. Vi ser det i Kina, hvorfra de valfarter til vores lande for at lære af vores klimatilpasninger. Der er brug for et stærkt nordisk svar på fremtidens udfordringer.

- Vi står overfor et ganske simpelt valg. Vil vi være vinderne eller taberne i den globale udvikling, som vi er midt i? Hvis vi vil være taberne, så skal vi agere hver for sig i den globale udvikling. Hvis vi vil være vinderne, så skal vi agere sammen. For så er Norden nemlig ikke til at komme udenom, lød det fra Mogens Jensen, som blev genvalgt med akklamation.

Repræsentantskabsmødet vedtog i øvrigt en revideret strategi samt et nyt visionspapir.

Se mere på foreningen-norden.dk

Lever man længe nok, kan alt ske

Foreningen NORDENs lokalafdelinger manifestiserer sig som den folkelige krumtap, der udvirker en bølge af begivenheder i anledning af jubilæet. Landsformanden glædede sig på repræsentantskabsmødet over, at det nordiske samarbejde inddrager stadig flere områder.

Bare man lever længe nok, kan alting ske, sagde 94-årige Bent Fabricius-Bjerre, da han med stor glæde modtog Foreningen NORDENs hæderspris på repræsentantskabsmødet d. 25. maj i Rødovre.

Men også Foreningen NORDEN kan med god ret tilslutte sig udsagnet i 100-året for sin stiftelse. For første gang i en årrække tyder alt nemlig på, at foreningen opnår en markant årlig medlemsfremgang. Alene i årets første fem måneder var der en nettofremgang på næsten 800 medlemmer, hvilket landsformand Mogens Jensen i vid udstrækning tillagde afdelingernes lokale initiati-

ver, der hen over jubilæumsåret udmønter sig i hele 500 arrangementer.

Mogens Jensen glædede sig i sin beretning over, at det nordiske samarbejde har udviklet sig og inddraget flere nye områder.

- Hvad der var utænkeligt for få år siden, er i dag en realitet. I al ubemærkethed omfatter det nordiske samarbejde i dag også samarbejde på udenrigspolitik og sikkerheds- og forsvarspolitikområderne. I al ubemærkethed – ja, ikke fordi nogen har forsøgt at skjule det, men fordi det ikke er kontroversielt. Fordi det nordiske samarbejde i det hele taget

Ønsker fællesnordisk klima-ambassade

På Foreningen Nordens repræsentantskabsmøde i Rødovre appellerede foreningens landsformand, Mogens Jensen til de nordiske udenrigsministerier.

- Hver for sig har de nordiske lande svært ved at påvirke store lande som Kina, Indien, USA, Indonesien og Brasilien. Men ved at etablere et nordisk klimadiplomati, hvor vi i fællesskab agerer i forhold til de store lande, har vi mulighed for at påvirke til en markant forøgelse

af CO₂-nedbringelsen og til den grønne omstilling, sagde Mogens Jensen.

- Jeg vil appellere til, at de nordiske udenrigsministerier inden FNs Klimatopmøde i september i år udpeger en klimaambassadør og etablerer og finansierer en fælles enhed i et af de nordiske udenrigsministerier. En enhed, der har de nødvendige ressourcer til at koordinere indsatsen og bruge denne fælles enhed, som udgangspunkt for en fælles aktion på klimaområdet, lød det fra formanden for Foreningen NORDEN.

Mogens Jensen på en baggrund af nordlys.
Foto: Jakob Carlsen.

Udnyt voksende politisk samarbejdsvilje

Det politiske samarbejde i Norden skal være lige så stærkt som det kulturelle, mener samarbejdsministeren.

Den nordiske samarbejdsminister, Eva Kjer Hansen, MF (V), havde et tydeligt budskab med til Foreningen NORDEN, da hun holdt tale på repræsentantskabsmødet.

- I har stadig masser at gøre, når det handler om at udvirke mere nordisk samarbejde. Jeg vil bede jer presse os politikere for at få os til at binde Arnoldis stjerner sammen! I har allerede bidraget til at styrke og udvikle det nordiske samarbejde i en tid, hvor tolerance og respekt for mindretal ikke altid er i højsædet.

- Jeg oplever et stærkt kulturelt værdifællesskab i Norden. Det ser

I har en stor opgave med at fortælle om nordisk samarbejde – og der er masser at fortælle om, lød det fra Eva Kjer Hansen til de omkring 80 tillidsfolk på repræsentantskabsmødet i Rødovre. Foto: Jakob Carlsen.

vi med al tydelighed her på jeres møde i dag. Men vi skal have mere styrke bag det politiske samarbejde. Når vi næste år har formandskabet i Nordisk Ministerråd, skal vi sætte alt ind på realisere Norden som verdens bedst integrerede region. Heldigvis

er der gode initiativer på vej, bl.a. fælles elektronisk id og anerkendelse af uddannelser over landegrænserne. Og heldigvis vokser den politiske samarbejdsvilje. Det skal udnyttes, lød det fra ministeren for nordisk samarbejde.

Fabricius-Bjerre fortalte muntre historier i pauserne mellem pianospillet. En af dem handlede om, hvordan han for ikke så mange år siden blev omringet af en flok unge, som ville hilse og have autografer, men da de opdagede, at han ikke var Mærsk Mc-Kinney Møller dalede interessen. Foto: Jakob Carlsen.

Prismodtageren med prisen, en akvarel af den grønlandske kunstner, Aka Høegh, omgivet af Foreningen NORDENS næstformand, Marion Pedersen og formand Mogens Jensen. Foto: Jakob Carlsen.

Hæderspris til musikalsk legende

Bent Fabricius Bjerre skrev sin første sang, 'Forelsket i København', til svenske Siw Malmkvist i 1960. Næsten 60 år senere stod han på scenen og modtog Foreningen NORDENS hæderspris.

Musikeren og komponisten Bent Fabricius-Bjerre, 94, har modtaget Foreningen NORDENS hæderspris for sit musikalske engagement i Norden. Bent Fabricius-Bjerre har skrevet musik til næsten 100 film, herunder kendingsmelodier til danske klassikere som Olsen-banden og Matador, men også til norske Bjergkøbing Grand Prix.

- Norden har altid spillet en stor rolle for min musik, sagde han ved prisoverrækkelsen, hvorefter han sprang til flyglet og spille 'Alley Cat' og andre klassikere fra og med egen hånd, alt imens han fortalte anekdoter mellem numrene.

Ældre herre i topform: Bent Fabricius-Bjerre vinker farvel til et tydeligt rørt publikum. Foto: Jakob Carlsen.

Nordiske stjernetegn binder sammen

Per Arnoldi står bag jubilæumsplakat, hvor de nordiske hovedstæder danner stjernetegn.

Efter næsten 65 års virke inden for kunst og kunsthåndværk beviste Per Arnoldi på repræsentantskabsmødet, at han stadig er formidabel til at få ideer. Det skete, da han fortalte, hvordan jubilæumsplakaten (som pryder forsiden af dette blad) var blevet til, da han blev anmodet om at komme med et bud.

- Jeg havde fra begyndelsen den ide, at der måtte kunne findes nogle

tegn, som skulle tydes. De nordiske flag lagde jeg på hylden, fordi jeg ikke er sikker på, at de alle er kendte af alle. Men hvorfor ikke stjernetegn? Hvordan ville stjernebilledet for Foreningen NORDEN kunne se ud? Det har jeg prøvet af finde ud af. Håber I kan bruge resultatet, for min kunst er til for at blive brugt, lød det fra dansk plakatkunsts nestor, hvorefter han afslørede plakatens motiv ved at vise en lille animation,

hvor en stjernehimmel langsomt fortættes for at blive til et stjernebillede bestående af otte forbundne stjerner for hver af de otte hovedstæder i Norden.

- Håber I kan bruge plakaten, for mine værker er til for at blive brugt, lyder det fra Per Arnoldi til formand Mogens Jensen og - næsten i skygge - næstformand Marion Pedersen. Foto: Jakob Carlsen.

Hyldest til et sprællevende fødselsdagsbarn

Lykønskings-prolog til Foreningen NORDEN. Skrevet af den islandske forfatter Einar Már Guðmundsson og oplæst på repræsentantskabsmødet af skuespilleren Sofie Gråbøl:

Det er ikke hver dag, at man møder aldrende fødselsdagsbørn, som ifølge sagens natur har set meget og rejst vidt omkring, men ikke desto mindre har livet foran sig. Dette er imidlertid realiteten, nu hvor vi fejrer hundredåret for Foreningen NORDEN, som dog ikke lader sig påvirke af jubilæet på anden måde end ved bare at bruge det som en anledning til at fortsætte sit virke.

Tiden er lang, vejen lang og bugtet, og gode ting sker langsomt. Jeg vælger at hilse fødselsdagsbarnet med følgende ord:

Hvor du end færdes, efterlader du dig et spor af ord, begivenheder, hvorom der kan fortælles, og vender du om, dannes et nyt spor, selv om stilheden sluger hvert ord og vinden dækker sporene med støv.

Ganske vist hviler historien som en skygge på vore skuldre, århundre-

derne, ordene og hele tidens mørke, men den er også lyset, hvori vi bader, det skær, som morgenens stråler efterlod, da det blev aften. Omgivet af ord, klipper og hav, står øboen op og undrer sig over den skygrå dag. Hvor verden hinsides havet dog er lys og smuk! I fjerne slotte bor de syv underværker.

Han ror over havet og vandrer fra land til land, men underværkerne i de fjerne slotte er ikke betydeligere end underne i de grå skyer og i de sorte klipper.

Jeg støtter mig her til et digt, jeg har skrevet, men det udtrykker på mange måder kernen i den tanke, som har båret de nordiske lande oppe, vore samfund, vore liv og vor kultur. Vi drager ud, lærer af andre og kommer atter hjem, og fordi vi vil drage ud og rejse vidt omkring og se mangt og meget, finder vi det også selvfølgelig, at vore døre står åbne for andre.

Dette stemmer smukt overens med den gamle visdom i *Hávámál* eller *Den Højes Ord*, hvor det hedder: 'Heimskur er sá sem heima situr' / 'Den er dum, som bliver siddende hjemme.' På islandsk henviser ordet heimskur til den, der sidder hjemme og ikke drager nogen steder hen. En sådan person belønnes med snæversynethed og indskrænkethed, og han eller hun holdes eller holder sig selv fast i de lænker, som dannes af et stivnet tankesæt. Ordet 'dum' på de skandinaviske sprog har på lignende vis rødder i den latinske glose 'domicile', og den oprindelige betydning er den samme.

Selv om vi sejler gennem samtiden og flyver ind i fremtiden, har vi altid fortiden med i bagagen. Den ligger under en køje i verdens kahyt og sniger sig forbi tidens toldbetjente. Stundom blæser den styrke i folk og ægger dem til fremskridt, og stundom bliver den brugt til at slå

Prologus Sofie Gråbøl læser Einar Már Guðmundssons prolog for repræsentantskabet på Viften i Rødovre d. 25. maj.
Foto: Jakob Carlsen.

folk oven i hovedet med til gavn for stagnation og reaktion.

Nogle gange er verden rigtig. Nogle gange er verden forkert. Vi lever i to verdener, fortiden og nutiden, og ser man nærmere efter, viser det sig, at meget i fortiden endnu står urokket på samme måde som da digteren sagde: Alle tider er evigt til stede. *All times are eternally present.*

Da Halldór Laxness beskrev Snorri Sturlusons fortællekunst i *Heimskringla*, sagde han: 'Sørøvere, bønder og konger fra afsides dale på verdens yderste rand i det fjerne nord stiger, store og vældige, op af deres usandsynlige oldtidsnat og stemmer panden mod himmelhvælvet', og her beskriver han ikke kun kongesagaernes stof, men også metoden, hvormed man fortæller historier.

William Heinesen sammenlignede Færøerne med et sandskorn på gulvet i en balsal, men gransker du sandskornet i et forstørrelsesglas, ser du hele verden. Tal ikke om store nationer og små nationer, udkanter, verdenshjørner og periferier. Jorden er en kugle; midten hviler under dine fødder og følger dig, uanset hvor du bevæger dig hen.

Om det samkvem mellem os her i nord, som senere fik navnet nordisk

samarbejde, handlede i sin tid skandinavismen og folkeoplysningen, og hertil kan Foreningerne Norden føre deres rødder tilbage. Da tankegangen blev udvidet til hele Norden, blev den nordisk, men det var folkeoplysningen, der lagde grunden til det høje kulturelle niveau, som hersker i de nordiske lande.

Det er på denne måde, at der bliver højt til loftet og god plads mellem væggene, at samfundene bliver åbne og frie, og det i et sådant omfang, at man mange steder i verden betragter dem som forbilleder. Og hvis vi er gode forbilleder, viser det, at der er noget, som vi har gjort på den rigtige måde, men også, at der mange steder findes brodne kar. Vi eksporterer ikke vore samfund, men forbyder på den anden side heller ikke nogen at følge et godt eksempel, øge ligheden og give borgerne lige muligheder.

Her har Foreningerne NORDEN lagt et tungt lod i vægtskålen. En lang række nordiske græsrodsorganisationer indledte deres samarbejde allerede i slutningen af det 19. århundrede, og græsrodssamarbejdet udgør den dag i dag en af foreningernes grundpiller.

Det siger næsten sig selv, at en af Foreningerne NORDENs første opgaver var at udgive en sangbog

Einar Már Guðmundsson (f. 1954) er en af Islands største nulevende forfattere. Han debuterede i 1981 og fik sit gennembrud med 'Universets Engle' i 1993, der vandt Nordisk Råds litteraturpris. I 2012 blev han hædret med Det Svenske Akademis Nordiske Pris.

med tekster og melodier fra hvert land, og endnu i dag flokkes de nordiske landes ungdom på koncerter og festivaler, mødes ved litterære seminarer, og unge mennesker får arbejde i hinandens lande.

På trods af sin høje alder er fødselsdagsbarnet sprællevende, og det er bemærkelsesværdigt, så mange af dets hjertesager der er blevet til virkelighed. Hovedsagen er, at vi intetsteds er færdige.

Norden er i orden!

Oversat fra islandsk af Erik Skyum-Nielsen. Lettere forkortet.

Journalist Tine Gøtzsche sørgede for at de mange indslag under gallashowet blev bundet sammen til en helhed. Foto: Agnete Schlichtkrull.

Et til lejligheden sammensat børnekor understregede nordisk mangfoldighed og fællesskab. Foto: Agnete Schlichtkrull.

Gallashow i DR Koncerthuset

Det ubestridt største arrangement fandt sted i DR Koncerthuset mandag aften d. 15. april – på selve foreningens stiftelsesdag. Det store gallashow blev transmitteret direkte på DR K og tv-kanaler i alle de nordiske lande. Alene i Danmark så næsten 80.000 mennesker showet, mens 20.000 nordmænd og lige så mange islændinge fulgte med. I selve koncertsalen oplevede 1600 mennesker, hvoraf langt de fleste var medlemmer af foreningen, et show,

der bugnede af nordisk musik, litteratur, historie og humor. En række af foreningens afdelinger havde lejet busser, som fragtede medlemmerne til København.

Her oplevede de danske Saveus, norske Ane Brun, islandske Arnór Dan, finsk tango, en hyldest til svenske Abba og meget andet og mange flere. Tine Gøtzsche fungerede som vært og tog publikum med på en rejse igennem nordisk musik,

design, tv og madlavning i jagten på det, der binder os sammen som folk og kulturer.

I de små 'pauser', hvor scenografien i al hast blev ændret, kunne publikum – både i salen og hjemme i stuerne – se små film, hvor værten Thomas Skov tog på tur rundt i Norden og på sin egen kærlige og humoristiske facon tog temperaturen på, hvor vi er ens og hvor vi er forskellige i det nordiske fællesskab.

Bertel gav op, men fik så en idé

Da Foreningen Norden holdt reception d. 15. april var formand Mogens Jensen et markant midtpunkt med en af mange jubilæumstaler i årets løb. Men han overraskede alle og enhver ved at give ordet til Nordens *Grand old man*, Bertel Haarder, som diskede op med en verdenspremiere på 'Dejlig er Norden', som nær ikke var blevet til noget. Han fortæller her, hvordan sagen blev til:

- Foreningen NORDENS formand, Mogens Jensen, bad mig skrive en sang 'Dejlig er Norden' til 100-års-jubilæet på melodien til 'Dejlig er

jorden'. Jeg opgav det, fordi jeg syntes, melodien var for højstemt - indtil jeg dagen før festen fik den ide at benytte udpluk fra de nordiske nationalsange, der jo ifølge sagens natur *må* være højstemte. Min kone er vidne på, at den blev skrevet i Operaens restaurant før en balletopførelse! Det hjalp, at jeg som 'høj-skolebarn' kender nationalsangene næsten udenad.

- En særlig undskyldning skylder jeg Åland, som ikke kom med, selv om 'Hvem kan segle foruten vind' og 'En sømand elsker havets våg' nok

kunne have fortjent et vers, men det er vel ikke nationalsange.

- Jeg håber, denne nordiske hymne vil blive sunget, så vi mindes om vort stærke kulturfællesskab. Jeg modtager gerne finsk- og islandsk-sprogede bidrag til forbedringer!

To markante bærere af nordisk samarbejde til 100-års fest: Henrik Hagemann, tidligere generalsekretær i Nordisk Råd (tv) og Svend Tychsen, formand for Foreningen NORDENS kreds Fyn og formand for Odense-afdelingen (th) - med fruer.

Foto: Agnete Schlichtkrull.

Reception: Minister for nordisk samarbejde, Eva Kjer Hansen, MF (V) var naturligvis også blandt gæsterne til galla og under den foregående reception. Her er hun i samtale med Bent Mylin fra Sæd, som hver dag hejser Dannebrog og de øvrige fire nordiske flag ved grænsen, et initiativ taget af Foreningen NORDEN, da Danmark trådte ind i Schengen og afskaffede flagning ved den dansk-tyske grænse. Foto: Agnete Schlichtkrull.

DEJLIG ER NORDEN!

Nordisk hymne til 100 årsdagen for FORENINGEN NORDEN, 15. april 2019

Mel.: Dejlig er jorden

Dejlig er Norden!
Flyg över jorden,
Sverige, du fria, du fjällhöga hem.
Furet er landet,
højt over vannet
sig hever Norges tusen hjem.

Danmark, et yndigt land,
brede bøge står ved strand,
bælter og fjorde og Nordsø-brus.
Føroyar, alfagra!
Grønland, Kalaallit,
Nunarput i Atlantens sus.

Island i tusind år
læng're end saga når,
evighedsblomst, der i duggråd står.
Finland, vårt fosterland,
ej finns en dal, en strand
mer älskad än vår bygd i nord.

Uddrag af de nordiske nationalsange,
foretaget af Bertel Haarder

Reception: Bertel Haarder og Mogens Jensen synger for på Haarders fælles-nordiske hymne 'Dejlig er Norden'.
Foto: Agnete Schlichtkrull.

Reception: Fra venstre ses formanden for Foreningen NORDEN i Island, tv-vært på RÚV, Bogi Ágústsson, forbundssekretær i Foreningerne Nordens Forbund, Henrik Wilén, hofmarskal Michael Ehrenreich, samt erhvervsmanden Fritz Schur, som også er finsk konsul i Danmark.
Foto: Agnete Schlichtkrull.

Vinter-eg i Brønderslev

Hedelund-parken i Brønderslev blev en flot vinter-eg rigere, da viceborgmester Karsten Frederiksen (K) d. 15. april plantede træet under overværelse af en flok medlemmer af Foreningen NORDEN. Det var nemlig den lokale forening, som i anledning i 100-års jubilæet havde skænket egen – og skilt – til parken og befolkningen. Brønderslev-afdelingen har eksisteret i 77 år og har fortsat en livligt venskabsby-samarbejde. Den 21-årige Harald C. R. Thomsen var med til at starte foreningen i foråret 1942. Mød ham i artiklen herunder.

Samarbejde fremfor slagsmål

101-årige Harald C. R. Thomsen tilbød at tage til Finland lige efter Krigen for at hjælpe det mishandlede land. Men ingen kunne bruge en kontorassistent. Det forhindrede dog ikke den aktive foreningsmand i at arbejde for nordisk samarbejde.

Da lille Harald lærte at stå på egne ben, blev Foreningen NORDEN stiftet som landsforening. Det var som bekendt d. 14. april 1919 og Harald blev født d. 30 maj 1918. Når disse linjer læses har Harald C. R. Thomsen således rundet 101 år.

Da vi første gang ringer til den 100-årige, må han beklage, at han ikke har tid til at interviewe. Han skal ud på besøg. I bil. Med fornyet kørekort i baglommen.

Jo, den forhenværende indehaver af papir- og lædervarehandelen i Brønderslev lever i bedste velgående med klar hukommelse. Han har 77 års medlemskab af Foreningen NORDEN i bagagen. Han var nemlig selv med til at stifte Brønderslev-afdelingen i april 1942.

Efter et par dage taler vi sammen igen.

- Det mest spændende ved Norden er, at vi kan arbejde sammen – samarbejde. Ved at samarbejde viser vi hinanden og omverdenen, at sådan kan man også opføre sig. I stedet for at slås mod hinanden. Sådan har jeg følt det siden drengeårene og derfor meldte jeg mig som ung ind i Foreningen NORDEN og var med til at oprette afdelingen i Brønderslev, fortæller Thomsen, som følte sig mere nordisk end de fleste.

- Under krigen var Rusland ude efter en del af Finland. Jeg var uddannet kontorassistent og tilbød min hjælp til finnerne. Men der var desværre ikke brug for kontorassistenter. Alligevel mener jeg, at situationen viser, at det er sundt for de nordiske lande at holde sammen og hjælpe hinanden.

- Det gjorde vi også mellem Danmark, Sverige og Norge under krigen. Der var hundredvis af unge og

Det er sjældent, at man oplever en 75-årig forening med et medlem, der har været med i alle årene. Men det kan Foreningen NORDEN i Brønderslev præstere. Her ses den nu 101-årige Harald C. R. Thomsen, da han som 99-årig netop havde talt om oprettelsen af lokalafdelingen. Det foregik ved afdelingens 75-års jubilæumsfest i september 2017. Foto: Mette Nielsen, Nordjyske.

ynge svenskere og nordmænd, som risikerede livet ved at sejle i små både over Kattegat med flygtende danskere.

Lige efter krigen samlede Thomsen og andre foreningsaktive 300 unge fra hele Norden til et stort stævne i Brønderslev. Stævnet blev kaldt for

'Det nordiske broderskabs Dag', hvor man ønskede at takke de nordiske brødrefolk for deres hjælp under krigen.

Redaktøren for den lokale avis, Svend Gjedsig, formulerede sig således i Harald C. R. Thomsens gæstebog:

*Fra Dovre Fjeld og Sveas Land,
mødtes vi Kvinde og Mand –
Til fosterbroderskab! Til venskabsbånd!
Vi rakte hinanden Haand! –
Vort gamle Norden til evige Tider –
i Samfølelsens Aand –
skabtes venskabsbaand! –
Oscar, Bjørnson og Bjørnebo
skabte i vort Hjerter Glæde og Ro!
Med dem vil vi bygge Bro –
Vi mødes igen, I kære Venner!
Vi nu hinanden kender.*

Thisted's gallaaften blev afsluttet med at fire medvirkende kors medlemmer alle gik på scenen under ledelse af Annette Boch Pedersen og med Lise Holm Andersen ved flygelet for synge 'Nu er jord og himmel stille' sammen med publikum. Foto: Villy Dall.

Gallashow i Thisted

I Thisted har Norden altid spillet en stor rolle og Foreningen NORDENs afdeling var da også den første i Norden til for 80 år siden at etablere venskabsbyforbindelse med først svenske Uddevalla og senere byer i de andre nordiske lande. De stolte traditioner blev holdt i hævd d. 15. april, hvor der ikke blot var stor festmiddag, men også et gallashow, som på flere områder kunne måle sig med det nationale show i DR Koncerthuset.

Thisted-afdelingens formand Nora Hornstrup mindede i sin festtale om den dystre baggrund for Foreningen NORDENs oprettelse.

- 1. verdenskrig blev et voldsomt wake up-call i de nordiske lande. Efter kaos, elendighed, brutalitet, og trøstesløshed måtte udviklingen vendes. Vise mænd og kvinder indså behovet for at de nordiske lande stod sammen i deres neutralitet over for stormagtsspillet og tog initiativ til stiftelsen af Foreningen NORDEN i foråret 1919 i både Danmark, Norge og Sverige, sagde Hornstrup.

Borgmester Ulla Vestergaard (S) holdt den officielle tale på vegne af Thisted Kommune. Hun mærkede sig det store program, Foreningen NORDEN Thisted i samarbejde med en række øvrige foreninger og institutioner

har udbudt i jubilæumsåret, og som gave overrakte hun et gavebrev på de fem træer, der i maj blev plantet ved rådhuset som en bekræftelse på venskabsbysamarbejdet.

Flere tidligere borgmestre havde ordet ligesom hele ledergruppen fra Uddevalla deltog i festlighederne. Uddevallas kommundirektør Peter Larsson fortalte, at da han blev ansat kendte han intet til venskabsbysamarbejdet, men det er han kommet til, og han sætter stor pris på både det kammeratlige samvær med de fire øvrige kommuner i venskabsbykæden og på den inspiration, man er i stand til at hente hos hinanden.

Verdensmål på Christiansborg

De Nordiske lande har haft stor indflydelse på udformningen af FNs 17 Verdensmål, som figurerer i Agenda 2030. Verdensmålene forpligter alle FNs 193 medlemslande til bl.a. at afskaffe sult og fattigdom i verden, fremme ligestilling, sikre god uddannelse og helbred for alle samt bidrage til en holdbar udvikling.

Hvordan kan de nordiske lande hjælpe til at virkeliggøre disse mål? Det debatterede en perlerække af nordiske nøglepersoner på en jubilæums-konference på Christiansborg den 15. april, arrangeret af Foreningerne Nordens Forbund.

Minister for nordisk samarbejde, Eva Kjer Hansen taler til en tætpakket forsamling i Landstingssalen på Christiansborg, da hun indleder konferencen om nordisk udmøntning af FNs verdensmål:
Foto: Jens Utoft.

100 året fejret med Birgitte Grimstad

Kulturlivet i Odsherred fejrede Foreningen NORDEN med en stribe store arrangementer, der blev til i et stærkt lokalt foreningssamarbejde.

Af Jørgen Andresen

Pakhuset i Nykøbing S. kunne melde fuldt hus ved fejringen af Foreningen NORDEN i slutningen af maj. Det var lykkedes biblioteks- og kulturhuschef Jesper Bertelsen at få Birgitte Grimstad som hovednavn i et af de mange arrangementer som kulturlivet i Odsherred stillede op med for at fejre Foreningen NORDEN.

Det var en sprudlende Birgitte Grimstad som indtog scenen i Pakhuset i Nykøbing S. sammen med sine to norske musikere: Per Husby på piano og Sigmund Groven, der regnes som en af verdens bedste mundharpespillere. Birgitte Grimstad havde selvfølgelig sit største hit og nok mest kendte sang 'Samarkand' på programmet – som fællessang.

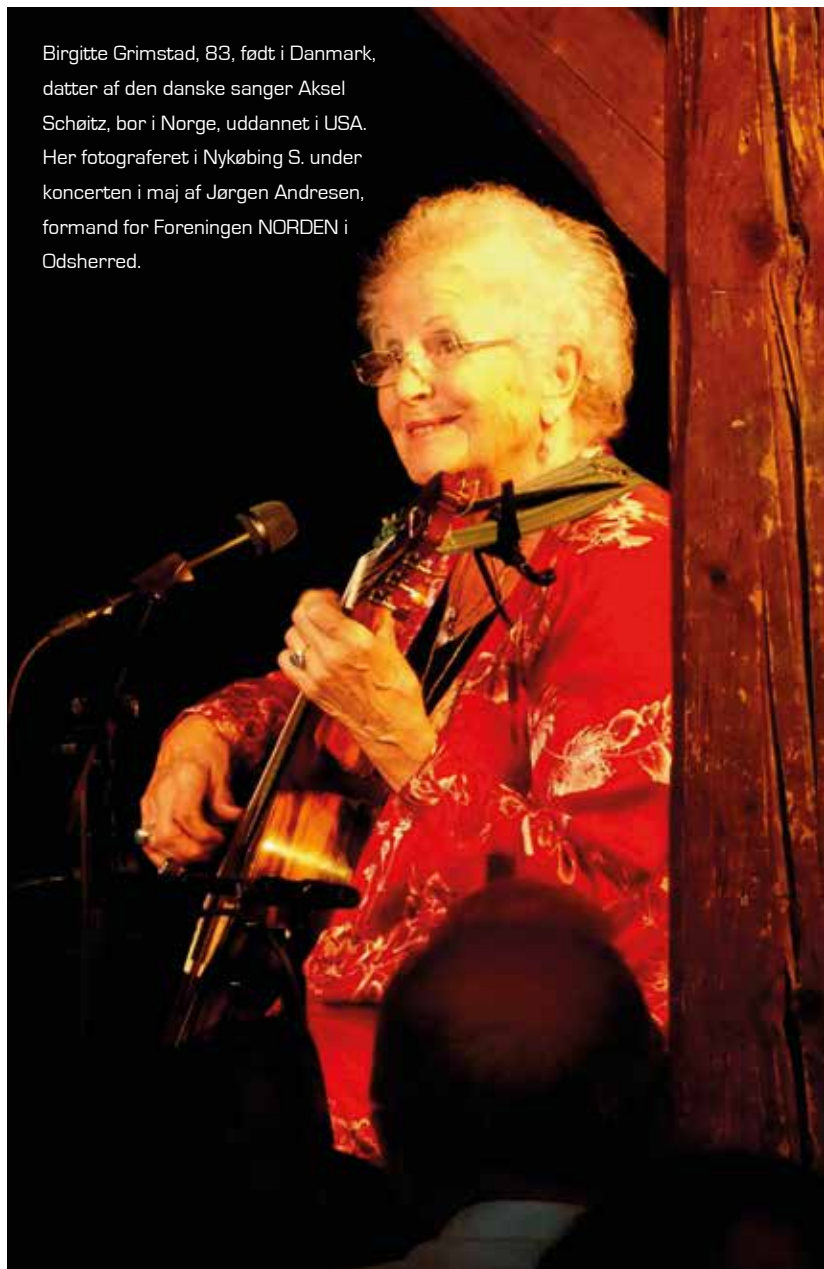
Åbningen af festlighederne stod Odsherred Teater for med musik fra Odsherred Musikskole, oplæsning af tekster om Norden og åbningstale af landsforeningens formand, Mogens Jensen.

Huset i Asnæs, Odsherred-kunstnernes eget udstillingssted, havde inviteret nordiske kunstnere til at udstille. Hempel Glasmuseum fremviste i deres samlinger glas fra det norske glasværk Nøstetangen glassverk. Folkekøkkenet i Pakhuset serverede mad og sang med nordisk tema.

Musikforeningen Drauget stod for to dobbeltkoncerter. Musikskolen havde arrangeret koncert med en finsk sopran og dansk pianist samt en fællessangafften i samarbejde med Hempel Glasmuseum.

Geopark Odsherred var repræsenteret i restaurant Det vilde Køkkens café. Den lokale NORDEN-afdelings bidrag til festlighederne var en byvandring med guide omkring Vallekilde Højskole, hvor flere af husenes arkitektur er nordisk inspireret.

Birgitte Grimstad, 83, født i Danmark, datter af den danske sanger Aksel Schøltz, bor i Norge, uddannet i USA. Her fotograferet i Nykøbing S. under koncerten i maj af Jørgen Andresen, formand for Foreningen NORDEN i Odsherred.

Norden er en tankegang

Niels Skousen holder af gamle dyder, og dem finder han en del af i det nordiske fællesskab, hvor man samarbejder og taler sig til rette. Vi møder en kunstner, som åbent indrømmer, at han er romantiker fra en svunden tid.

- Norden eksisterer i mig. Norden er der bare. Norden er en tankegang. Om forståelse og indbyrdes fællesskab. Som den naturligste ting i verden.

Selvom Niels Skousen har stor gennemslagskraft hos publikum i disse år, også hos unge, er han på mange måder en mand fra en anden tid. Den 75-årige sangskriver og musiker bruger ord og hylder værdier som rimelighed, ordentlighed, præcision, ordholdenhed, respekt og moralitet.

Han er i grunden stolt over at være fra en svunden tid, og han begræder tabet af den kultur, som er forsvundet i takt med tiden. Men han elsker samtidig samfundet, som det har udviklet sig. Også de nordiske samfund, som han mener ligger medfødt i bevidstheden.

- Norden eksisterer i mig. Norden er der bare. Norden er en tankegang. Om forståelse og indbyrdes fællesskab. Som den naturligste ting i verden. Alle nordboer føler en helt naturlig kærlighed til de andre nordiske lande. Sådan er det bare, selvom mange af de idealer vi hylder blandt de nordiske broderfolk jo egentlig er internationale og alment menneskelige. Frihed og demokrati er jo ikke noget vi har opfundet i Norden. Vikingetiden var bestemt ikke noget frit samfund.

- Men jeg tror, at vi har opdaget, at samfund og nationer som samarbejder klarer sig godt. Vi tror, at alle får noget ud af at tale sammen og arbejde sammen. At tale sig til rette. Det er kernen i det særligt nordiske, som selvfølgelig også er baseret på en uhørt grad af tillid, som vi skal værne om. For der er altid nogen, der snyder på vægten. Eller bare tinger og krejler sig igennem tilværelsen. Vi er jo også handelsmænd, som hele tiden prøver hinanden af.

Vi låste aldrig dørene

- Men en vis moralitet må der til. En respekt for tingene. I min fynske barndom låste vi aldrig dørene, fordi alle havde tillid til hinanden. Og hvis nogen kom lidt for sent, ventede vi. Der var ordentlighed og rimelighed til, på en stilfærdig måde, et dansk og et nordisk kendetegn, som jeg synes er ved at fortone sig. Almindelig imødekommenhed og venlighed er væk. Der er gået for meget storby i det, siger Niels Skousen og indleder en hyldest til sin barndoms sydfynske lykkeland.

- Min barndom er fuld af bælder, sunde og bøgeskove. Det var også essensen af barndommens bløde bakker og milde natur, jeg malede på albummet 'Herfra hvor vi står'. Jeg ville med omslaget fortælle, at her står jeg midt i den danske natur, i en skønhed så uspolet som et guldaldermaleri. Sådan er billedet på min barndom. Måske har jeg et særligt romantisk forhold til disse fynske år i begyndelsen af 50'erne, fordi jeg som ni-årig fik et chok, da vi flyttede til København. Idyllen forsvandt brat

og jeg havnede i et hårdt og autoritært miljø.

Elsker årstidernes skiftende rytme

- Jeg mistede en oprindelighed, noget autentisk, noget jeg forbinder med drømme og tænkksomhed. Og fremfor alt mistede jeg det tætte forhold til naturen - havet og vejret, som jeg heldigvis har genfundet senere. Jeg elsker de nordiske årstidernes skiftende rytme, al slags vejr, bare det ikke bliver ved på samme

måde. Jeg elsker at mærke vind og vejr og kan huske, at min tysk-fødte mor jamrede sig over, at det altid blæste heroppe. For et par år siden vandrede jeg sammen med min kone i dagevis langs Jammerbugten, hvor havet og vinden stod os i møde, og hvor man kan føle sig lille. Ikke helt som i de norske fjelde, men nærheden til havet giver en fascinerende og ydmyg fornemmelse af at være til i den store verden. Mon ikke vore nordiske broderfolk mærker dette i endnu højere grad, fordi de

Niels Skousens mor var tysk danserinde, mens hans far var dansk diplomat. Kort før Hitler-Tysklands sammenbrud flygtede moren med sin søn på den sidste færge fra Warnemünde til Danmark. Her blev hun snart efter skilt fra faren, og Niels voksede op hos sin mor i Svendborg. Det er det fynske landskab som pryder coveret på Skousen & Ingemanns ikoniske album fra 1971, 'Herfra hvor vi står', som netop er genudgivet på vinyl og CD. Akvarellen har Niels Skousen selv malet og dens varme bløde farver minder ham om maleren Olaf Rudes, hvis landskab danner baggrund på fotografiet af Skousen. Foto: Esben Ørberg.

Niels Skousen, 75, er noget af et paradoks. I 70'erne feteret rockstjerne, hashrygende på Kulturministeriets trappe og ungdomsoprører med debut i 1971 i Skousen & Ingemann med pladen 'Herfra hvor vi står'. For så at gå i glemmebogen i 15 år, hvorefter han genopstod som skuespiller i bl.a. tv-serien 'Landsbyen' i begyndelsen af 90'erne. Hans tredje gennembrud kom i 2006 med pladen 'Daddy Longleg', som indbragte ham hele fire priser ved Danish Music Awards. Den er siden fulgt op af en række udgivelser, senest 'Døgnet har 24 timer' (2019).
Foto: Esben Ørberg.

har de store og ofte øde vidder at færdes i.

Niels Skousen oplever i disse år en bevægelse hen imod det oprindelige og en brug af naturen.

- Vi har brug for at høre til, ikke kun i det helt nære. Her kan hele den nordiske region række ud og skabe jordnære fællesskaber, som giver os denne nordiske identitet, som gan-

ske vist er svært definerlig, men som er en del af os selv, noget som vi oplever som det naturligste i verden.

- Men vores demokratiske fællesskaber i Norden er ikke faldet ned fra himlen, som Dannebrog gjorde det. De er tilkæmpede og skal derfor plejes og tages vare på.

- Jeg kunne ønske mig, at flere af de gamle idealer kom på mode

igen. Højskolebevægelsen frigjorde mennesker uden højere uddannelse, skabte talenter og fik fantasi og ideer til at springe frit. Højskolerne har været bærende for vores demokratiske samfund i Norden. Lad os få denne ånd tilbage – i hele Norden. Det samme gælder for andelsbevægelsen. Hvorfor skal mejerierne være så enorme?

Nordisk lederstil tiltaler globale unge

De nordiske lande har fostret mange internationale virksomheder, som ikke alene fokuserer på profit, men også på mennesker og omgivelsernes ve og vel. Hvad er det særlige ved nordisk lederskab, som i høj grad tiltrækker unge, der ønsker at skabe resultater hurtigt uden at gå på kompromis med gode værdier? Det får vi svar på i dette interview med en erhvervskvinde, som har stillet spørgsmålet til en lang række nordiske ledere ude i verden.

Pernille Hippe Brun har altid været meget omkring. Både som barn, hvor det mest var Norden, der trak. Hendes far var læge, som helt ung i Sverige og som ældre i Norge og hendes mormor bosatte sig i Norge. Og talrige var familieturene til den norske hytte. Som voksen har hun arbejdsmæssigt været over det meste af verden.

Der skulle dog gå mange år før det nordiske satte sig i hende og hun blev bevidst om nordiske fælles-træk. Som for så mange andre tegnede det nordiske billede sig først tydeligt, da hun begyndte at færdes sammen med mennesker fra andre dele af verden.

- Når jeg var ude, kunne jeg se lighederne mellem de nordiske lande, ligheder som vi danskere ellers kan have svært ved at se hjemmefra. Jo længere jeg kom væk, jo større forekom lighederne, siger Pernille Hippe Brun, da vi møder hende i Den Sorte Diamant, hjemsted for Det Kgl. Bibliotek – med udsigt til Nordeas hovedkontor på den anden side af Københavns Havn.

Udenlandsk bosatte, nordisk fødte

Her, mellem kulturhistoriens højborg og et finanscentrum, fortæller Pernille Hippe Brun om grunden til, at hun i begyndelsen af 2019 udgav bogen 'On the Move' med undertitlen, 'Lessons for the Future from Nordic Leaders', hvori hun interviewer 58 udenlandsk bosatte, men nordisk fødte ledere.

- Vores særlige nordiske ledelses- og organisationskultur er jo noget vi tager for givet i vores del af verden.

- Min mand og to andre havde stiftet virksomheden Tradeshift, og med stifterne talte jeg ofte om ledelses-værdier i forskellige verdensdele. Når Tradeshift åbnede kontorer i nye lande var – og er – vi meget opmærksomme på, hvordan vores næsten medfødte nordiske ledelse bliver opfattet.

- Vores særlige nordiske ledelses- og organisationskultur er jo noget vi tager for givet i vores del af verden. At have en virksomhed, der er stiftet af tre danskere, men som vokser voldsomt og pludselig ikke bare har kunder, men også medarbejdere over hele verden, giver nogle helt særlige udfordringer ledelsesmæssigt. Vi ønskede bevidst at holde fast i en åben ledelsesstil, en særlig kultur, hvor medarbejderne turde udfordre, give feedback og sige til, hvis noget virkede forkert. Denne rejse med at holde fast i kulturen, som Tradeshift startede ud med, holdt Tradeshifts' CEO og jeg et oplæg om i Davos til World Economic Forum i 2017.

- Interessen for emnet var stort, og jeg blev opfordret til at skrive en bog om nordisk ledelse. Jeg har altid haft en interesse og et blik for det antropologiske og har altid iagttaget, hvordan mine samarbejdspartnere rundt omkring agerer forskelligt alt afhængig af, hvilken kultur de kommer fra. Ved at skrive en bog om emnet nordisk ledelse kunne jeg bidrage til, at menne-

sker fra andre kulturer, der arbejder sammen med nordiske ledere, og måske endda har en nordisk leder, bedre ville kunne forstå, hvorfor vi handler og tænker som vi gør. Samtidigt ville jeg med bogen gerne være med til at hjælpe andre nordiske ledere, der skulle ud i verden og lede, med at komme lidt på forkant.

Efterlysning på LinkedIn virkede

Som sagt så gjort. I et opslag på det sociale medie LinkedIn efterlyste Pernille Hippe Brun nordisk fødte ledere, der nu var udenlandsk bosatte, og som ønskede at lade sig interviewe.

- I det hele taget er det nyt i store dele af verden overhovedet at spørge sine medarbejdere og bede om deres input.

- På den måde fandt jeg frem til 58 nordiske ledere, som var bosat i flere end 30 lande. Jeg talte med de fleste af dem over Skype eller Zoom, hvor man jo både kan tale med og se hinanden. Hvert interview varede i op til en time, i enkelte tilfælde længere. Nogle af de spørgsmål, jeg stillede i interviewet var: Hvad er det, der kendetegner nordisk ledelse? Hvilke styrker og svagheder ser du ved denne særlige ledelsesstil? Hvad har du haft af udfordringer og succeser med at bruge denne ledelsesstil i udlandet? Med svarene på disse spørgsmål fik jeg fundamentet for at kunne skrive

bogen. Mange af de 58 ledere har i øvrigt senere fortalt, at de også selv blev klogere på deres egen ledelse af at tale med mig. Sådan er det jo ofte, når man pludselig skal fortælle sin historie til en udefrakommende nysgerrig sjæl.

Hvad fandt du så ud af?

- At den nordiske stil i høj grad appellerer til unge ude i verden. Nordisk ledelse passer fantastisk godt ind i et tidsånd, hvor almægtig ledelse for længst er fortid. Det handler nu om evnen til at omstille sig, lysten til at tilpasse sig og have interesse for andre mennesker. Og det handler om tillid, som i Norden kun kan tabes, men som i Kina og mange andre steder først skal skabes og vindes.

- Vi siger til vores kinesiske medarbejdere, at de skal give deres ledere feedback, hvis de oplever noget galt. Og lederen skal også selv give feedback og efterspørge en kritisk holdning – uden at straffe eller fyre folk, når de vover sig frem. Tværtimod!

- I det hele taget er det nyt i store dele af verden overhovedet at spørge sine medarbejdere og bede om deres input. Harvard Business Review bragte for nyligt en artikel, hvor pointen var, at man skal efterspørge input fra sine medarbejdere. Jamen, skal det nu være nyt, må vi spørge her i Norden? Ja, det er nyt for mange, at en leder blotter sig på den måde og ikke udviser traditionel autoritet og blot fortæller hvordan tingene skal være, men også ind imellem siger: 'Jeg kender ikke løsningen, hjælp mig med at finde den'.

Nordisk ballast og karakteristika

Pernille Hippe Brun taler om det ubevidste fundament, som vi har med os som nordisk ballast og så de karakteristika, som udgør god nordisk ledelse.

- At skabe og bevidst dyrke tillid er nødvendig for at drive nordisk ledelse. Men der er mange andre nordiske værdier, som ligger til grund for, at der kan vokse god ledelse frem. Folk med nordisk interesse kender nogle af de værdier, vi (mere eller mindre bevidst) går op i; lighed,

både på køn, løn og sociale lag. Lav magtdistance, kritisk tænkning og ikke mindst evnen til tværfagligt samarbejde, som betyder meget for at man kan få optimalt udbytte af teamarbejde, hvilket er fuldstændigt nødvendigt i mange brancher.

- Blandt de særlige kendetegn på nordisk ledelse er omsorgsfuldhed, åbenhed, gennemsigtighed og inkluderende adfærd, hvor man signalerer, at alle skal være med. Her er svenskerne verdensmestre!

- Vi skal også være responsive idet tingene ændrer retning og forandrer sig hele tiden. Dette tror jeg, at vi er særligt gode til, fordi vi kommer fra

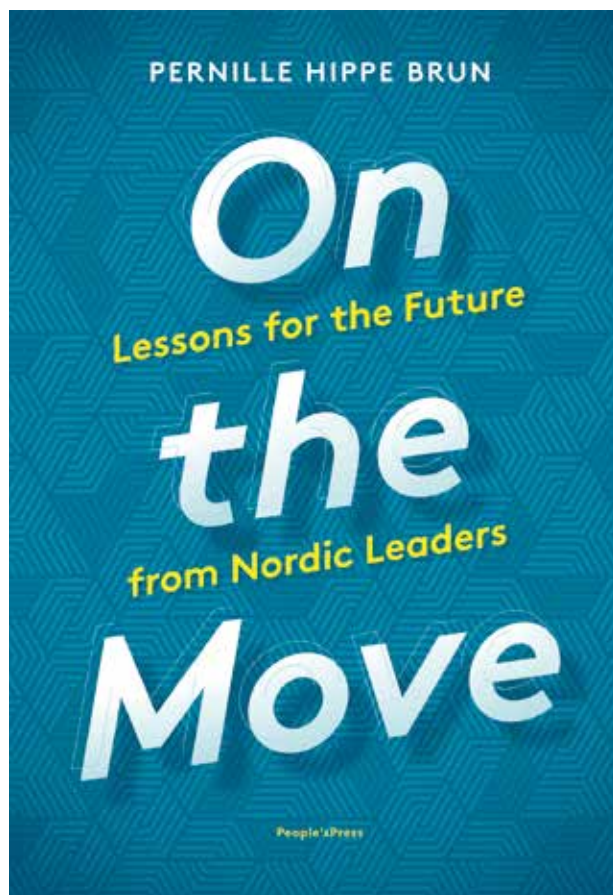
små lande og har været vant til omstillelighed og omstillingsparathed. I forhold til hinanden i de små samfund, i forhold til vejret, i forhold til at kunne samarbejde med andre lande, der var større og måske havde mere indflydelse end os.

Ikke nok at virksomheden tjener penge

- Dertil kommer egenskaben at være *committed*, som vel bedst kan oversættes med formålsdrevet. Det er ikke nok for den nordiske leder alene at skabe god indtjening. Det vi arbejder med skal være til gavn for samfundet på en eller anden måde.

Pernille Hippe Brun, 48 år, uddannet psykolog, nu strategisk rådgiver indenfor kultur og ledelse. Her med Nordeas danske hovedkontor i baggrunden.

Foto: Esben Ørberg.

'On the Move' er blevet til på baggrund af interview med 58 udenlandsk bosatte, men nordisk fødte ledere. Deres nordiske leder-skabs-bagage viser sig at virke vældig godt i store dele af verden.

Det er derfor heller ikke tilfældigt, at nordiske virksomheder har været nogle af de første til at tage FNs verdensmål til sig. Denne stil appellerer også til de unge.

Pernille Hippe Brun erkender, at nordisk ledelse ikke bare kan eksporteres én til én. Det oplevede hun bl.a. da hun arbejdede i Kenya, hvor hun ind imellem måtte have en mand med som 'overfrakke' for overhovedet at komme frem og få skabt respekt om sig selv og sit budskab. - Men også her mødte jeg unge, især unge kvinder, som vil noget

andet. Og de vinder frem alle steder, hvilket især skyldes, at de har adgang til information. De kan jo se på nettet, hvordan kvinders indflydelse vokser i nabolandene og de vil derfor ikke længere finde sig i alt. Det er slut med vente på, at en almægtig leder – ofte en mand - træffer beslutninger. De unge kvinder vil selv. Pernille Hippe Brun har også identificeret andre træk i nordisk ledelse, som appellerer til især de unge. - Det handler om den autentiske leder. Ude i verden behøver en leder ikke vise meget af sig selv og derfor lærer man ham ikke at kende. Nor-

diske ledere kan ikke forstille sig, de vil være sig selv. De vil have lov til at indrømme, at de ikke altid besidder viden om alt og at de kan fejlbedømme en situation. Denne autentiske tilgang nedbryder tilliden i andre dele af verden, men ikke i nordisk ledelse. Tværtimod.

Involverer medarbejderne – også i kriser

- Det handler også om ordentlighed. Flere har fortalt mig om fyringer, hvor de har gjort meget ud af at hjælpe de fyrede godt på vej til anden beskæftigelse. Det er et kendetegn, de har med fra Norden. Dertil kommer, at den nordisk prægede leder ikke kan lide at lyve eller fordreje sandheden. Det fik jeg fortalt af en nordisk leder, som var på vej til at miste en stor ordre og fortalte medarbejderne om det. Han ønskede, at alle skulle vide, hvad der var på spil. Sådan er det ikke i eksempelvis Indonesien, hvor en sådan åbenhed kan skabe frygt og angst blandt medarbejderne.

Pernille Hippe Brun er vældig tilfreds med, at medarbejderne på flere af Tradeshifts kontorer selv har bedt om at få retningslinjer.

- De ønskede at få skrevet ned, hvad vi er for en virksomhed. Hvad er vores stil, hvorfor gør vi det, hvad vil vi opnå? Denne holdning ligger langt fra den klassiske opfattelse af lederen som den, der har ansvaret og dermed autoriteten og som man dermed ubetinget adlyder. Jeg tror, at vi ved at udbrede, hvad nordisk ledelse er, kan inspirere ikke kun i Norden, men også i andre dele af verden. Derfor er bogen 'On the Move' også udkommet på engelsk – og indtil videre kun på engelsk. *ee*

Nordisk kultur i 100 år

Foreningen NORDEN og Rødding Højskole atter sammen om nordisk kulturuge

I 100-året for Foreningen NORDENs stiftelse i 1919 sætter Rødding Højskole endnu engang fokus på nordisk litteratur, kunst, musik og film samt nordisk mad. Det sker under Nordisk Kulturuge i dagene d. 22. til d. 28. september.

Man møder bl.a. den norske forfatter Anne B. Ragde og den danske forfatter Lars Johansson, der er aktuell med den historisk-dokumentariske roman 'Ved Ishavet'. Den færøske skuespiller, sanger og komponist Annika Hoydal vil med sang, oplæsning og egne erindringer præsentere den færøske forfatter William Heinesen, ligesom der er foredrag om nordiske forfattere som tornedalsfinske Mikael Niemi, islandske Jón Kalman Stefánsson og danske Johannes V. Jensen og den svenske maler Carl Larsson.

Der vil også være fokus på Norden i fortid, nutid og fremtid. Stadsarkivar Jørgen Thomsen beretter om Foreningen NORDENs 100-årige historie. Stabschef i Nordisk Ministerråds sekretariat Helle Engslund Krarup fortæller, hvad der sker i det nordiske samarbejde netop nu. Filosof Lene Rachel Andersen vil med afsæt i den nordiske folkeoplysningstradition give sit bud på, hvordan det nordiske set i lyset af globalisering og multikulturalisme kan revitaliseres.

Der vil også være en anderledes koncert med den svenske multimusiker Perry Stenbäck, der bl.a. spiller på det gamle svenske instrument, nyckelharpe, og den danske organist og pianist Bjørn Elkjer. Kulturugen byder desuden på en heldagstur til Sydslesvig med sejltur på den historiske grænseflod Ejderen, Nordens sydgrænse.

Udførligt program: rhskole.dk/korte_kurser

Læserbrev:

Tankevækkende meningsmåling

Af Thorkil Sohn, Ringkøbing, fhv. efterskoleforstander, medlem af Foreningen NORDEN.

En privatperson og fire foreninger har i fællesskab bestilt og betalt en meningsmåling, udført af det uafhængige institut Sentio. Bag meningsmålingen står Lave K. Brochs kampagne til EU-parlamentsvalget og foreningerne Frit Norden, Danmarks Retsforbund, Nødvendigt Forum og Radikalt EU-kritisk netværk. Målingen blev gennemført i sommeren 2018 og godt 1000 personer blev interviewet. Samtidigt udførtes en tilsvarende undersøgelse af Sentio i Sverige.

Hovedspørgsmålet lød:

Hvis der kunne etableres et nordisk forbund bestående af Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige med fælles politik inden for en lang række områder f.eks. miljø, retspolitik og udenrigspolitik samt handelsaftaler med EU og andre lande – og du fik valget mellem, at Danmark (hvv. Sverige) skulle indgå i det nordiske forbund eller være medlem af EU, hvad ville du så stemme for?

Der var flertal i Danmark for et nordisk forbund (44 pct.) i stedet for EU-medlemskab (36 pct.). I Sverige var resultatet næsten det samme: 47 pct. støttede et nordisk forbund og 36 pct. EU-medlemskabet. I begge lande sagde de resterende 'Ved ikke'.

(Lave K. Broch var opstillet for Folkebevægelsen mod EU, red.)

Masser af kulturturister – hvis vi samarbejder

Norden er verdens 11. største turistdestination målt på antallet af internationale turister, der rejser hertil. Et tættere nordisk samarbejde om såkaldt kulturturisme har et enormt potentiale påpeger Dansk Industri, som efterlyser sammenlignelige data landene imellem.

Af Sune K. Jensen

I dag samarbejder de nordiske lande på en række områder i forbindelse med forskellige kultur- og turismeinitiativer. Men samarbejdet kunne godt være tættere og mere strategisk, hvor vi i højere grad profiterer af hinandens ligheder og forskelle.

Mange udlændinge oplever Norden og de nordiske lande som et samlet område. Mange udlændinge er netop fascineret af Nordens særkende inden for eksempelvis design, arkitektur og nordisk *noir*.

I Danmark viser tal fra VisitDenmark, at hver anden turist, der holder ferie i Danmark, kan betegnes som kulturturist. Det er de turister, som selv angiver, at kultur er en væsentlig grund til, at de rejser til Danmark. Og de kommer både for at opleve dansk kultur og nordisk kultur.

Tallet understøtter, at vores kultur- og naturarv er en vigtig hjørnesteen i turismen, og uden at kende tallene fra de andre nordiske lande, så vil det undre mig, hvis ikke også historien, kunsten og naturarven er en væsentlig 'reason-to-go', når

turisterne skal vælge, hvorvidt turen skal gå til det kolde Norden eller Sydens sol. Det nordiske værdifællesskab kan vi blive endnu bedre til at spille på, når vi skal gøre udlændinge interesseret i vores region.

Turister efterspørger autentiske oplevelser

Turister efterspørger i høj grad unikke og autentiske oplevelser, og her har kulturen meget at byde på, om det er Heddal Stavkirke i Norge,

Arktikum i Finland eller det islandske frilandsmuseum Árbær.

Siden 2010 er antallet af udenlandske besøgende på de danske museer steget med mere end 1,5 mio. til 4,5 mio. besøgende – og de udgør knap en tredjedel af gæsterne på de danske museer. Der findes desværre ikke sammenlignelige tal for udviklingen i de øvrige nordiske lande, men mon ikke de også har oplevet en stigning i antallet af udenlandske gæster på deres museer.

Tilsammen har de nordiske lande 302 kulturelle topattraktioner, som har fået en eller flere stjerner i Michelins rejseguide. Et stort og varieret udbud af kulturelle oplevelser gør Norden til et attraktivt rejsemål for turister fra hele verden. Det skal vi blive bedre til at udnytte.

- Siden 2010 er antallet af udenlandske besøgende på de danske museer steget med mere end 1,5 mio. til 4,5 mio. besøgende – og de udgør knap en tredjedel af gæsterne på de danske museer. De andre nordiske lande har formentlig oplevet en lignende vækst, antager Sune K. Jensen.

Foto: Dansk Industri.

Asiatiske turister i Narvik, Norge. Foto: Johannes Jansson, norden.org.

Når vi promoverer nordisk kultur og kulturinstitutioner rundt om i verden, så fortæller vi også historien om et spændende rejsemål, der vil give turisterne mindeværdige oplevelser, hvis de besøger os.

Sydeuropæere kan lokkes til Norden

Det er ikke kun på de oversøiske markeder, det giver god mening at samarbejde om at gøre turisterne nysgerrig på nordisk kultur og Norden som rejsemål. Også når vi ser på en række af de europæiske lande – ikke mindst de sydeuropæiske lande – kan vi med fordel stå sammen om at promovere eksempelvis nordisk kulturarv, naturarv og gastronomi.

Promovering på de internationale markeder er ikke det eneste område, hvor vi med fordel kan styrke samarbejdet. Vi skal også blive bedre til at opfordre turisterne til, når de besøger os, at gå på opdagelse hos de andre nordiske lande eller til at komme tilbage og fortsætte deres nordiske rejse. Vi skal blive bedre til at sælge hinanden. Det gode rejsetips er guld værd – ikke kun for turisten.

Et styrket samarbejde kræver bedre indsigt i hinanden og vores fælles gæster. Men vi har altså hårdt brug for sammenlignelige data. I dag ved de nordiske lande hver især noget om de turister, der besøger os. Vi ved eksempelvis, at en udenlandsk

turist i gennemsnit bruger 43 kr. i døgnet på kultur og oplevelser på sin ferie i Danmark. Men er det meget eller lidt? Bruger en turist flere eller færre penge på kultur i Sverige?

Vi har et stærkt udgangspunkt, og et styrket samarbejde mellem turisterhvervet og kulturlivet i Norden vil komme ikke kun turisterne, men os alle til gavn.

Sune K. Jensen er leder for turisme og oplevelsesøkonomi i Dansk Industri.

Genforeningen 2020:

Den nordiske dimension

Vi har bedt Thomas Andresen (V), borgmester i Aabenraa Kommune og formand for Præsidiets for Genforeningen om at fortælle, hvordan den nordiske dimension vil præge genforeningsjubilæet næste år.

Maleriet viser Christian 10., der rider over den gamle grænse ved Frederikshøj d. 10. juli 1920. Billedet er malet af Alfred V. Jensen og hænger på Sønderborg Slot. Motivet er gengivet ganske nøjagtig efter et fotografi. Foto: Museum Sønderjylland.

Genforeningen fejres med pomp og pragt næste år og der er for længst oprettet et præsidium med sekretariat. Jubilæumsaktiviteterne kulminerer d. 10.-12. juli. Her er logo for genforeningen 2020.

Der er både historisk og aktuelt tætte bånd mellem Sønderjylland og Norden. Derfor ønsker vi, at der indgår en nordisk dimension, når vi til næste år markerer 100-året for Genforeningen. Vi har blandt andet indledt en god dialog med ministeren for nordisk samarbejde, Eva Kjer Hansen, om hvordan der kan skabes en sammenhæng mellem genforeningsjubilæet og Danmarks formandskab for Nordisk Ministerråd i 2020.

Præsidiet har også rettet henvendelse til både Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd om at lade det nordiske element indgå i genforeningsjubilæet og fået positive tilkendegivelser retur fra begge organer.

Vi er i god dialog med lokale afdelinger af Foreningen NORDEN i Syd- og Sønderjylland, som bl.a. er medarrangør af nogle af de afstemningsfester, der markerer afstemningsdagen d. 10. februar. Denne snart 100-årige tradition vil vi gerne bakke op om og give en særlig plads i programmet.

Jeg er glad for at se, at Dansk Boldspil-Union som en stor landsdækkende aktør har valgt at engagere sig i 100-års jubilæet med et stort

nordisk pigefodboldstævne i sommeren 2020, hvor kampene spilles i grænselandet. Fodboldstævnet er et godt eksempel på, hvordan sport og idræt indgår i programmet for Genforeningen 2020.

Genforeningen 1920-2020 – baggrund

Præsidiet for Genforeningen 2020 ønsker, at der indgår en nordisk dimension, når 100-året for Genforeningen markeres i 2020.

Det er der både historiske og aktuelle grunde til. Den folkelige opbakning til den sønderjyske sag nød også fremme i de nordiske nabolande, og både Norge og Sverige var med i Den Internationale Kommission, der gennemførte afstemningerne i 1920.

Også i dag indgår Norden som et væsentligt element i det dansk-tyske grænseland, både med aktive nordiske foreninger, nordiske venskabsforbindelser og et nordisk kontor for Sønderjylland-Slesvig. Norden er også en væsentlig del af Slesvig-Holstens internationale samarbejde.

Præsidiet benyttede Nordens Dag d. 23. marts i år til at mødes med ministeren for nordisk samarbejde og en række syddanske folkelige og institutionelle aktører til en samtale om den nordiske dimension i Genforeningen 2020. Blandt aktørerne var syd- og sønderjyske kommuner med nordiske venskabsbysamarbejder og repræsentanter for Foreningen Norden som medarrangør af afstemningsfester.

Venskabsbysamarbejde genoptages

I det andre nordiske venskabsbyer kunne man ikke forstå, hvorfor Aabenraa Kommune i 2014 opsagde det officielle venskabsbysamarbejde i Norden. Men den lokale Foreningen NORDEN lod sig ikke slå ud og har af egen drift holdt liv i samarbejdet med Hønefoss i Norge, Lojo i Finland, Skagaströnd i Island og Växjö i Sverige. Nu har kommunen atter råd til venskabsbyer og har afsat 50.000 kr. til arbejdet i de næste par år.

I 2019 fejres det at Dannebrog ifølge sagnet faldt ned fra himlen i Estland i 1219. Bl.a. kommer Dronning Margrethe på selve 800-årsdagen, d. 15. juni, til Tallinn, hvis navn menes at betyde 'Danskerbyen'. Det er en fin lejlighed til at minde om, at der er mange flere historiske forbindelser mellem Danmark og Estland end Dannebrog – langt flere end de fleste danskere gør sig klart.

Estland – en del af Norden?

Af Mads Michael Hastrup Nilsson

Ikke blot Danmark har flere historiske forbindelser til Estland end til de andre baltiske lande. Det gælder også Sverige. Hele Estland har været svensk, hvor det kun er dele af landet, der har været dansk. Som Finland har Estland haft et svensktalende mindretal, hvis historie går helt tilbage til tiden omkring den danske erobring i 1200-tallet. For slet ikke at tale om at estisk sprog og kultur er nært beslægtet med finsk sprog og kultur – næsten lige så nært som dansk og svensk indbyrdes.

Samtidig med danskernes erobringstogt i Estland for 800 år siden var svenskerne også aktive – men havde mindre held med det. Faktisk måtte nogle svenskere flygte til den danske borg i det, der blev til Tallinn efter et nederlag et andet sted i Estland. Ifølge en nyligt fremsat teori samarbejdede Danmark og Sverige om kristningen af Estland ved at der blev bosat svenskere fra Öland på den estiske ø Vormsi, der hedder Ormsö på svensk. Øens kirke menes opført på ordre fra den danske konge Valdemar II Sej, der havde erobret Tallinn og det nordlige Estland få år før.

Senere i historien blev danskerne og svenskerne dog konkurrenter i Estland. Tyskerne var enerådende i Estland fra 1346, hvor Danmark havde solgt sin del. Der var dog stadig svensk befolkning, bl.a. i Tallinn, hvor det menes, at så meget som en fjerdedel af befolkningen udgjordes af estlandssvenskere.

Danske Øsel i 100 år

Da den tyskdominerede livlandske ordensstat brød sammen omkring 1561 blev Tallinn og det nordlige Estland svensk, mens Danmark to år før havde købt Estlands største ø, Øsel

Monument i Tallinn for Dannebrog, der symbolsk viser de andre nordiske flag som afledt af Dannebrog. Foto: Mads Michael Hastrup Nilsson.

Estland var blevet russisk i 1710, kaldtes svensketiden indimellem for 'den gode gamle svenske tid'. Finland, som havde været svensk endnu længere, havnede under Rusland 99 år senere i 1809.

Som følge af Tsar-Ruslands sammenbrud efter revolutionen blev både Finland og Estland selvstændige i hhv. 1917 og 1918 (samme år som de andre baltiske stater). Især finske, men også svenske og danske frivillige tog til Estland for at kæmpe for landets selvstændighed mod Sovjetrusland. Det var i 1919, altså for netop 100 år siden. Estlands første valuta var mark, ligesom i Finland, fra 1928 blev Estlands valuta i stedet kroner, ligesom i de skandinaviske lande.

Finland straffet med krig

I 1939 blev Finland fra Moskva stillet overfor samme krav som de baltiske lande: Oprettelse af sovjetiske baser. Finland blev efter afvisning af kravet udsat for Vinterkrigen. En lignende skæbne som de baltiske landes var tiltænkt Finland. I de erobrede områder blev der dannet en kommunistisk regering ledet af den finske kommunist Kuusinen. Der blev oprettet en finsk-karelsk sovjetrepublik, der oprindeligt indgik på lige fod med andre sovjetrepublikker i USSR.

Under krigen var titusindvis af estere flygtet til Sverige og det gjorde, at der opstod estisksprogede skoler, avis, forlag m.m. i Sverige. Der har sågar været estisksprogede tv-udsendelser i svensk tv. De fleste estlandssvenskere flygtede til Sverige, men ganske få blev tilbage. Svensk tv besøgte nogle af dem i 1988 og det var en stor overraskelse

for mange svenskere, at der fandtes svenskstalende på den anden side af jerntæppet.

Sverige først med anerkendelse

Sverige oprettede et konsulat i Estlands hovedstad Tallinn, men Danmark kunne ikke gøre det samme, idet Danmark ikke som Sverige havde anerkendt indlemmelsen i USSR og oprettelse af et konsulat ville betyde anerkendelse af det sovjetiske overherredømme. Men indirekte kunne Danmark alligevel blive repræsenteret gennem Nordisk Råd, som oprettede et kontor i Tallinn i begyndelsen af 1991, knap et år før Danmark kunne åbne en ambassade.

Efter genoprettelsen af Estlands selvstændighed i 1991 diskuteres det ofte i Estland, hvorvidt landet snarere er nordisk end baltisk. F.eks. udkom der i 2017 en bog med titlen 'Estland OG de nordiske lande eller Estland SOM et nordisk land' – efter en konference med samme titel året før. Et nydannet politisk parti har det endda som et af sine punkter i valgprogrammet, at Estland bør søge optagelse i Nordisk Råd. Det kan selvfølgelig diskuteres om Estland er mere nordisk end baltisk, men egentlig udelukker det ene vel ikke det andet. Historisk og kulturelt er der næppe tvivl om, at Estland er tættest knyttet til Norden blandt de baltiske lande.

Artiklens forfatter Mads Michael Hastrup Nilsson er dansker, har boet over 20 år i Estland og har skrevet bogen 'Estland før og nu – Portræt af det mest nordiske land i Baltikum', som tidl. Udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen har skrevet forord til.

(estisk: Saaremaa). Nogle områder på fastlandet og på den næststørste ø Dagø (estisk: Hiiumaa) fulgte også med købet, men blev erobret af svenskerne i 1563, da Den nordiske Syvårskrig begyndte.

Efter afslutningen af den livlandske krig i 1583 var det nordlige Estland blevet svensk, mens det sydlige var polsk og øen Øsel var forblevet dansk. I løbet af første del af 1600-tallet fik svenskerne dog presset polakkerne længere og længere mod syd. Danmark måtte også afstå sin sidste besiddelse i Estland, Øsel, til Sverige i 1645, hvormed hele Estland blev svensk. På flere måder var den svenske tid i Estland gunstig for den estiske befolkning. Efter at

Nordisk kulturuge

Med forfattere, kunstnere og det nordiske køkken
I samarbejde med Foreningen Norden

22. - 29. september

Barack Obama roser dansk møbelarkitektur og den danske velfærdsmodel og peger på Norden som rollemodel for demokrati, ligestilling, klima og grøn energi. Norden er i positivt søgelys ude i verden. I 100-året for Foreningen Nordens stiftelse i 1919 inviterer Rødding Højskole til en uge med fokus på nordisk litteratur, kunst, musik, film og nordisk mad. Mød danske og nordiske kulturpersoner og politikere, bl.a. skuespiller og sanger Annika Hoydal, stadsarkivar Jørgen Thomsen, filosof Lene Rachel Andersen, forfatter og filminstruktør Lars Johansson og kunsthistoriker Grethe Bay. Kom på udflugt til Ejderen, Nordens sydgrænse. Kurset ledes af Anette Jensen og Aage Augustinus, begge med et mangeårigt engagement i nordisk kulturformidling.

Program

Søndag den 22. september

Kl. 15.00: Ankomst, indkvartering og kaffe.
Kl. 16.30: Velkomst ved forstander Mads Rykind-Eriksen.
Kl. 17.15: Introduktion til ugen.
Kl. 19.30: "Har du visor, min vän, sjung dem nu!".
Norden i Højskolesangbogen. Sang og fortælling ved Anette Jensen og Aage Augustinus.

Mandag den 23. september

Kl. 9.00: "Norden og Europa".
Morgensang ved Aage Augustinus.
Kl. 9.30: "Foreningen Nordens historie".
Foredrag ved stadsarkivar Jørgen Thomsen.
Kl. 14.00: "En tornedalsfinne og en islænding.
To aktuelle nordiske forfattere". Foredrag ved Anette Jensen.
Kl. 19.30: "Bellman i ord og toner".
Fortællekoncert med Bellerømmerne.

Tirsdag den 24. september

Kl. 9.00: Morgensang i Rødding Frimenighedskirke
ved præst Mette Geil.
Kl. 9.30: "Var vi blevet så rige og lykkelige i Norden uden højskoler?".
Foredrag ved filosof Lene Rachel Andersen.
Kl. 14.00: "Nordens tid er nu! Hvad sker der i det nordiske samarbejde
i disse år?". Foredrag ved stabschef i Nordisk
Ministerråds sekretariat Helle Engslund Krarup.
Kl. 19.30: "Kvinde på krigsstien". Film i Rødding Bio.
Filmen vandt Nordisk Råds Filmpris 2018.

Onsdag den 25. september

Kl. 8.30: Heldaftur til Ejderen og Tønning
– med sejltur på Ejderen, Nordens sydgrænse.

Torsdag den 26. september

Kl. 9.00: "Nordiske kanoner". Morgensang ved højskolelærer Eva Bach.

Kl. 9.40: "Længslen efter noget større end en Tuborg fra fad?".
Et foredrag om forfatteren Johannes V. Jensen ved Aage Augustinus.
Kl. 14.00: Berlinertrilogien. Den norske forfatter Anne B.
Ragde i samtale med Anette Jensen.
Kl. 19.30: "Kære William" – en aften med skuespiller, sanger
og komponist Annika Hoydal.

Fredag den 27. september

Kl. 9.00: "Humor og fantasi i vestnordisk kunst".
Morgensang ved Anette Jensen.
Kl. 9.30: "Ved Ishavet".
Filmforedrag med forfatter og filminstruktør Lars Johansson.
Kl. 14.00: "Carl Larsson: "Det gode liv"".
Foredrag ved kunsthistoriker Grethe Bay.
Kl. 16.30: "Sang under kirketag" – en tradition i Rødding Frimenigheds-
kirke, hvor ugen afsluttes med sange fra Højskolesangbogen.
Ved forstander Mads Rykind-Eriksen.
Kl. 19.00: Afslutningsfest. Festr middag med sang, fortælling
og ostebord.

Lørdag den 28. september

Kl. 9.00: Morgensang: "Gå da frit enhver til sit" ved
forstander Mads Rykind-Eriksen.

Derefter afrejse.

Praktisk

Kurset koster 4.800 kr. på dobbeltværelse uden bad
(tillæg 1000 kr. for enkeltværelse) og 5.300 kr. på dobbeltværelse med bad.
Prisen inkluderer fuld pension samt udflugter ifølge
program. Yderligere oplysninger, program og tilmelding sker til
Rødding Højskole på tlf. 74 84 22 84 eller på skolens hjemmeside
www.rhskole.dk.